

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Christophori || Helvici || In Academia Giessena Quondam
Do-||ctoris & Professoris, Theologi, Philo-||sophi, Historici,
Chronologi, Philologi || laudatissimi, Libri || Didactici,||
Grammaticæ || ...**

Helwig, Christoph

Giessae, 1619

Residuum Universalis Grammaticæ, de Natura & proprietatibus Linguarum
in communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70031)

RESIDUUM

UNIVERSALIS GRAMMATICÆ,

de Natura & proprietatibus Linguarum
in communi.

SERMOCINATRIX

est ars proferendi sensa animi per sermonem.

(sive dictum sive scriptum.)

Seu; ars bene loquendi ac scribendi.

[Sicut autem Locutioni respondet Intellectio;

Ita Scriptioni respondet Lectio, seu recognitio.]

Sermo est nota conceptuum mentis, vocibus comprehensa (vel est Index animi per voces, sive dictas sive scriptas.)

[Quicquid enim loquimur, vel scribimus, Vocibus conficitur.]

Vox est nota conceptus mentis separata. (sive ore pronuntietur, sive figuris scribatur.)

Ejus Materiale, est sonus articulatus. Formale, significatio. Qua quia variè imposita est ab hominibus, hinc varia sunt Lingua, eaq; inter se diversa alia magis alia minus.

Accidunt Sermocinatrici in communi:

1. Congruentia & Incongruentia — & hinc consequens.
2. Regularitas & Irregularitas — Analogia & Anomalia.
3. Loquela — Dialectus
4. Peregrinitas — Xenismus { Barbarismus
Solæcismus.
5. Antiquatio & Novitas — Archaismus & Neoterismus
6. Proprietas & Improprietas — κενολογία & ἀκυρολογία.
7. Ambiguitas — ἀμφιβολία.

CON-

CONGRUENTIA est similitudo plurium vocum aut sermonum inter se, ex qua extruitur communis Regula, velut ex particularibus universale. **INCONGRUENTIA** contra dissimilitudo unius vel aliquot vocum, quæ Regulam impediunt vel limitant.

Hinc oritur **REGULARITAS** & **IRREGULARITAS**; Unde aliqua vox sermone dicitur Regularis vel Irregularis. Nam sicut congruentia est in pluribus, ita Regularitas est in uno.

LOQUELA appellatur vocis aut sermonis variatio juxta diversitatem regionis in una lingua (autore Corn. Front.) [Sæpe enim fit, ut pro diversitate regionum una eademque natio non nihil in lingua variet, vel quoad ipsas voces, vel quoad vocum elementa, affectiones, aut constructionem: id est, ut vel habeat peculiare voces cæteris regionibus non usitatas, aut voces easdem quidem habeat cum cæteris communes aliter tamen prolatas aut affectas aut constructas.]

PEREGRINITAS est, vocum ex alia lingua illatarum, aut affectionis vel constructionis, ita scilicet ut peregrina origo manifestò remaneat.

[Sunt enim multæ voces ex alia quidem lingua ortæ, sed tamen in suam linguam implantatæ & civitate quasi donatæ, ut pro peregrinis non debeant amplius haberi, veluti apud Latinos Pater, Mater, Fama, Vinum, Mâlum, Pœna &c. è Græca.]

Estque vel in ipsis vocibus tantùm, vel etiam in affectionibus & constructione.

[Huc in specie pertinet Hebraismus, Hellenismus seu Græcismus, Latinismus Xenismus autem quando in vitio ponitur duas species habet, Barbarismus in vocibus separatis, Solæcismus in constructis.]

ANTIQUATIO est, quando vox aut vocum affectio aut constructio prisca seculis usitata, progressu temporis in usu esse desinit.

NOVITAS contra, quando vox aut vocum affectio aut constructio prisca seculis inusitata, successu temporis in usum introducitur.

[Quod non nisi certis casibus privato concessum est, flagitante scilicet necessitate & præeunte speciali analogia.]

PROPRIETAS est, prima significationis impositio.

IMPROPRIETAS est, adventitia significationis impositio, (sive à similitudine aliqua, sive ab utro rei, sive aliunde, desumpta.) [Ex hac originem sumit doctrina Troporum in Oratoria.]

AMBIGUITAS est, unius vocis in significando varietas.

(sive ex accidenti sive studio illata.)

Ex his patet, Sermocinatricem oriri ex ea parte prima Philosophia, qua agit de Signis seu Notis.

Partes Sermocinatricis sunt duæ:

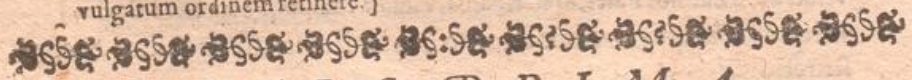
1. LEXICA seu VOCABULARIA, de vocum significationibus.
2. GRAMMATICA, de vocum elementis, differentiis, coordinatione.

Unde Grammaticæ tres partes oriuntur.

- I. ELEMENTARIA, de vocum Elementis seu principiis, nempe Literis ac Syllabis.
- II. DIGNOTIVA, de vocum differentiis, è quibus dignoscuntur, eorumque Affectiones & Species perspiciuntur.
- III. CONSTRUCTIVA, de vocum coordinatione seu constructione, quæ Sermonem constituit.

¶ Lexica voces omnes, certo quodam ordine dispositas, suppeditat tanquam materiam in quam artifex agat, & ex ea sermonem artificiosè producat. Peculiari libello comprehensa est.

[Naturalis partitio Sermocinatricis, talis est: 1. de Elementis, materialibus vocum. 2. de Significatione, formali vocum. 3. de Dignotione, differentiis & affectionibus significationum in vocibus. 4. de Coordinatione vocum in constituendo sermone. Quia tamen Lexica commodius à Grammatica separatur, libuit nunc vulgatum ordinem retinere.]

P A R S P R I M A

Grammaticæ

DE VOCUM ELEMENTIS.

Vocum Elementa sunt, Literæ ac Syllabæ.

I. L I T E R Æ.

Litera est elementum vocis incomplexum (seu simplex.)

Litarum figuræ, numerus, ordo, usus, pro diversitate linguarum, sunt diversi.

Literis accidit Irregularitas in Defectu, Redundantia, & Mutatione.

Quæ quia cum Irregularitate Syllabarum convenit, eò rejicitur.

Literæ